

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Mediáció a polgári eljárásban

Szerző: Dr. Germán-Kőszegi Zsuzsanna

2016. július 21.

PÉCS

Bevezetés

Tanulmányomban a mediációt mint új polgári jogi jogintézményt szeretném bemutatni bemutattva a jogszabályi megoldásokat és rendelkezéseket is.

I. A mediáció fogalma

A mediáció (magyarul **közvetítés**) egy speciális konfliktuskezelési módszer, amelynek lényege, hogy a két fél vitájában a felek közös beleegyezése mellett egy semleges, pártatlan harmadik fél (mediátor) jár közbe.

A mediáció egy társadalmi konfliktushelyzetre, vélt vagy valós sérelmek alapján keletkezett egyet nem értésre próbál megoldást nyújtani. Amennyiben jogi konfliktushelyzetben értelmezzük a mediációt, ott annyiban jelent többet, hogy a konfliktus keletkezésének pillanatában van annak jogi relevanciája.

A mediátor a problémamegoldó folyamat keretében segít tisztázni a konfliktus természetét, segít olyan megoldást találni, amely mind a két fél számára kielégítő.

A szó - *mediare* - eredeti jelentése: középen állni, egyeztetni, közbenjárni, közvetíteni, békéltetni.

A mediátor nem döntőbíró, sokkal inkább vitavezetőként lép fel, hiszen a mediáció során a hangsúly a felek közötti egyezkedésen van. Ez a leginkább előnyös vitarendezési technika az üzleti-, kereskedelmi- és a pénzügyi világban, ahol különös jelentősége van a kiépített kapcsolatrendszer fenntartásának, a jó hírnévnek, a gyors döntéshozatalnak.

A mediáció definíciója Florida állam jogában a következőképpen szól: *„Mediáció alatt azt az eljárást kell érteni, amelynek során egy semleges harmadik fél segítséget nyújt a feleknek vitájuk rendezésére, anélkül azonban, hogy maga döntené el a vitát. Ez az eljárás teljesen informális és békítő jellegű, célja, hogy segítse a feleket egy kölcsönösen elfogadható egyezség létrehozásában.”* (Florida, *Mediation in any civil actions* § 44.301)

A mediáció alapötlete azaz, hogy az ellenséges és antagonisztikus kétoldalú kapcsolatok konfliktus megoldásához egy „harmadik semleges felet” hívnak segítségül egyáltalán nem új keletű.¹

A mediáció az idők során a különféle törzsi és más etnikai vagy kulturális csoportok között, Afrikától Európán át Ázsiáig, Közép- és Dél-Amerikától Japánig fellelhető volt a konfliktuskezelésben. Ilyenkor a család vagy a közösség bölcs öregjeit vették igénybe, hogy békítő szerepet vállaljanak a konfliktushelyzetekben.

Az Amerikai Egyesült Államokban 1888. évben jelent meg az Arbitration Act, mely szerint munkaügyi vitákban a felek önkéntesen választhatják ezt az eljárást. Ma Munkaügyi és Döntőbírói Közvétői Szolgálat működik az ilyen konfliktusok kezelésére. 1926-ban megalakult az Amerikai Választottbírói Egyesület (American Arbitration Assesiatin - AAA) is. Ahogy nőtt az igény a mediációs eljárásra, a Kongresszus 1947-ben létrehozta a Szövetségi Mediációs és Egyeztető Szolgálatot [Federal Mediation and Conciliation Service (FMCS)]. A szolgálat hatáskörébe tartozott az egyes államok közötti belföldi kereskedelmi viták, a nem állami non-profit egészségügyi intézmények, valamint a szövetségi kormány intézményei közötti viták rendezése is²

Kínában az egymást követő uralkodói dinasztiákban a mediáció a konfliktusmegoldás egyik legfőbb eszköze volt.

„A feljegyzések szerint a mediáció eljárása a 19. században került először alkalmazásra a nemzetközi konfliktusok megoldásának eszközeként. Például Nagy-Britannia közvetített Portugália és Brazília között 1825-ben, vagy a Vatikán (XII. Leó pápa) Németország és Spanyolország között a Karolina-szigetek ügyében. A mai nemzetközi diplomáciai tevékenység zöme is tulajdonképpen mediáció, és igen elterjedt az alkalmazása a Közel-Kelet, a Balkán, Kelet-Timor térségében és számos más konfliktusban Afrika területén.”³

¹ <http://allj-fel.webnode.hu/products/mi-is-a-mediacio/>

² Kovach, K. K.: i.m. 20.o. <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=5977>

³ <http://allj-fel.webnode.hu/products/mi-is-a-mediacio/>

Az izraeli hadsereg és a palesztinok között 2002-ben Betlehemben a Születés Temploma miatt ismert nemzetközi konfliktust is tekinthetjük a mediáció segítségével megoldott kérdésnek.

Az Európai Unió fejlődésében a gazdasági unió érvényesül, a hatályos EK irányelvek a mediátort független szakmai munkát végző szolgáltatóként határozza meg, a viták kezelésének alternatív eljárási lehetőségeként.

Magyarországon 1911 és 1950 között volt választottbírói eljárás, majd 1994-ben újra felállították a Fogyasztóvédelmi Békéltető Testületeket. A Családi Békéltető Bíróságok Egyesület 1963-ban jött létre. 2002-ben fogadta el az Országgyűlés a Közvetítésről szóló törvényt, pontosan a közvetítői eljárásról szóló 2002. évi LV. törvényt (továbbiakban Kvtv.), majd 2009-ben született ehhez egy, a meghozatalakor erősen vitatott miniszteri rendeletet. 2012-ben társadalmi szervezetek foglalkoztak mediációval.

A 2013. év jelentős változást hozott a magyar szabályozásban, konkrétan a polgári eljárásban, ugyanis 2013. március 15. napján hatályba lépett új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban Ptk.), mely Családjogi Könyve tartalmaz szabályozást fakultatív és kötelező mediációra vonatkozóan.

1.1. A mediáció előnyei

A mediáció az igényekre és az érdekekre irányítja a figyelmet. A közvetítő (mediátor) ezzel ösztönzi a feleket az együttműködésre. Kölcsönösen megismerhetik és megérthetik egymás álláspontját. A mediáció során a felek nyíltan megfogalmazzák érdekeiket, érveiket, lehetőségeiket. A mediátor feladata, hogy elősegítse a felek között létrejövő nyertes-nyertes egyezség létrejöttét. Így a felek kölcsönösen elégedettek lesznek az eredménnyel.

A mediáció jövőorientált, a múltbeli ügyekkel, a bűnös keresésével, a konfliktus történetével nem foglalkozik, hanem a jövőre, a konfliktus megoldására összpontosít.

A mediátor viselkedési szabályokat állít fel, amelyekhez a felek kötve vannak, így nem tehetnek sértő, bántó megjegyzéseket, amelyek csak a konfliktus mélyítését szolgálnák.

A mediátor a vitázókat egyenrangú félként kezeli. A beszélgetés során megpróbálja kiegyensúlyozni a felek hatalmi, befolyásbeli különbségeit.

Az eljárás gyors megoldást eredményez ugyanis egy mediációs ülés kb. 3 órát vesz igénybe, ez töredéke a bírósági tárgyalások időszükségletének.

A döntés joga végig a felek kezében van, a végeredmény csak rajtuk múlik. Ők határozzák meg a megvitatandó témákat, megállapodásuk tartalmát, ezáltal megtapasztalják felelősségüket a további életük alakításáért.

A felek maguk hozzák meg a döntést. Mivel az eljárás során mindenki érdeke meghallgatásra kerül, (ez nem egy külső hatalom, személy által rájuk erőszakolt ítélet), a megszületett megállapodás iránt elkötelezetteké válnak. A felek magukénak érzik az eredményt, így nagy számban tartják be a mediációs eljáráson született megegyezést.

A mediációs eljárás mindenképpen javít a felek kapcsolatán, ugyanis elindítja a megakadt kommunikációt, így még akkor is javít a helyzeten, ha nem születik megállapodás. A tárgyaláson résztvevő felek egyúttal új konfliktuskezelési módszert is tanulnak, amit a későbbiekben, hasonló helyzetben alkalmazni is tudnak.

A mediátornak semlegesnek, pártatlannak kell lennie a közvetítői eljárás alatt.

„A mediációs eljárás bizalmas, a felekre és a mediátorra is vonatkozik a titoktartási kötelezettség.”⁴

II. A közvetítői eljárásról szóló 2002. évi LV. törvény

A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (továbbiakban Kvtv.) 2. §-a alapján *a közvetítés e törvény alapján lefolytatott olyan sajátos permegelőző vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett,*

⁴ <http://www.kibekitem.hu/a-mediacio-elonyei.html>

harmadik személy (a továbbiakban: közvetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.

A 3. § kimondja, hogy a közvetítő feladata, hogy a közvetítés során pártatlanul, lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint közreműködjön a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában.

Fontos leszögezni, hogy közvetítői eljárásra csak akkor van lehetőség, ha abban a felek kölcsönösen megállapodnak és azt a törvény nem zárja ki.

Nincs helye közvetítői eljárásnak többek között apaság megállapítása iránti ügyekben, gondnokság alá helyezéssel kapcsolatos ügyekben, származási perekben, szülői felügyelet megállapításával kapcsolatos perekben, közigazgatási ügyekben, sajtóhelyreigazítási eljárásban vagy végrehajtási ügyekben. *„A közvetítői eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy a vitás ügyben igényüket bírósági vagy választottbírói eljárás keretében érvényesítsék.*

A közvetítőt a közvetítői tevékenysége során szerzett tényekkel és adatokkal összefüggésben titoktartási kötelezettség terheli. A közvetítő tevékenységéért díjazásra és költségtérítésre tarthat igényt, melynek összegében a közvetítő és a felek szabadon állapodnak meg.

A közvetítőkről és a közvetítőket foglalkoztató jogi személyekről vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokról (gazdasági társaságokról, mediációs egyesületekről, alapítványokról stb.) a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium jelen közvetítői névjegyzéket vezeti.”⁵

A mediátor tehát egy harmadik, pártatlan, semleges fél, pártatlan a felekhez és az ügghöz is. Cél, hogy a felek viszonya javuljon, megállapodás megkötése, békéltetés az érintettek között érdekeik mentén, mégpedig önkéntes alapon.

⁵ <https://kozvetitok.kim.gov.hu/kozvetitok>

III. Mediáció a polgári jogban a hatályos szabályozás alapján

A polgári jogban a mediáció lehetőségét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Családjogi Könyve (továbbiakban Csjk.), a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban Gyt.), valamint a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet (továbbiakban Gyer.) teremti meg.

III.1. Csjk. közvetítői eljárása

A Csjk-ban 3 helyen találunk szabályozást a közvetítői eljárásra:

III.1.1.

4:22. § *A házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt, saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében külön törvényben szabályozott közvetítői eljárást vehetnek igénybe.*

A közvetítői eljárás során létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a családi közvetítésről szóló R (98) 1. sz. Aláírási javasolja a mediációs eljárás bevezetését a tagállamok számára, melynek is eleget téve került be az új Polgári Törvénykönybe az eljárás. A 4:22. szakasz a válással érintett feleknek segít a kulturált válásban, de emellett a gyermekekkel kapcsolatos vitás kérdések higgadt és a gyermek érdekeit szem előtt tartó rendezésében is megoldást jelenthet.

A bírósági közvetítés szabályait a Kvtv. 38/A-38/B. §-aiban találjuk, melyet a 2012. évi CXVII. törvény iktatott a jogszabályba.

38/A. § (1) *Bírósági közvetítői tevékenységet az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke által - a közvetítői szakmai képzés elvégzésének igazolását követően - kijelölt bírósági titkár, bíró és rendelkezési állományba helyezett bíró végezhet.*

(2) Az (1) bekezdés szerint kijelölt személy a bírósági közvetítéssel kapcsolatos tevékenysége során a bírósági közvetítő megjelölést használja (a továbbiakban: bírósági közvetítő).

(3) Ha a felek és a bírósági közvetítő abban megállapodik, az eljárás lefolytatásában további egy vagy több bírósági közvetítő vagy közvetítő is részt vehet.

38/B. § (1) A bírósági közvetítésre a bíróság illetékességi területe és a polgári perrendtartás szerinti illetékességi szabályok nem irányadóak.

(2) A bírósági közvetítésre a 4-5/A. §, a 6-22. §, a 23. § (1), (2) és (3) bekezdés b) pontja, a 24. §, a 27. §, a 28. § (1) és (3) bekezdése és a 37. § nem alkalmazható.

(3) A peres vagy nemperes bírósági eljárás felei a bírósági közvetítés lefolytatása iránti közös kérelmüket a bírósági közvetítési feladatokat ellátó bíróságnál terjeszthetik elő.

(4) A bíróság a bírósági közvetítőként eljáró bírósági titkár vagy rendelkezési állományba helyezett bíró nevérol, az első tájékoztató megbeszélés időpontjáról és az eljárásban történő képviselő lehetőségéről 8 napon belül tájékoztatja a feleket.

(5) Az összeférhetetlenségre vonatkozó szabályokat a bírák kizárására vonatkozó külön törvényben meghatározott szabályokkal együtt kell alkalmazni. A közvetítői eljárás során, mint közvetítő nem járhat el az ugyanazon közvetítői eljárással érintett peres vagy nemperes bírósági eljárásban eljáró bíró. Az ugyanazon közvetítői eljárással érintett peres vagy nemperes bírósági eljárásban mint bíró nem vehet részt a közvetítői eljárást lefolytató személy.

(6) E törvény 38. §-a azzal az eltéréssel alkalmazandó, hogy a bírósági közvetítés során keletkezett iratokat a bíróság őrzi, és gondoskodik a másolatok kiadásáról.

38/C. § (1) Ha törvényben meghatározott jogkörében eljáró bíróság vagy hatóság a vitás feleket közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi, e törvény rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni (a továbbiakban: kötelező közvetítői eljárás).

(2) Kötelező közvetítői eljárás esetén a bíróság, illetve a hatóság arra kötelezi a feleket, hogy vitájuk - részben vagy egészben - megállapodással történő lezárása céljából legalább egy közvetítővel együttműködjenek; ezen együttműködési kötelezettségük keretében a felek kötelesek

a) közösen közvetítőhöz fordulni (felkérés vagy kérelem) és

b) az első közvetítői megbeszélésen részt venni.

38/D. § (1) *Az első közvetítői megbeszélés díja nem haladhatja meg a jogi segítőre vonatkozó, a központi költségvetésről szóló törvényben megállapított óradíj egyszeri összegének és a megjelent felek számának szorzatát.*

(2) *A közvetítői eljárás díjaként óradíj állapítható meg, amely nem haladhatja meg a jogi segítőre vonatkozó, a központi költségvetésről szóló törvényben megállapított óradíj és a felek számának szorzatát.*

A felekre vonatkozó különös szabályok

38/E. § (1) *A felek a közvetítő eljárását felkéréssel, kérelemmel vagy jogszabályban meghatározott módon a kötelezést tartalmazó határozat közlését követő 15 napon belül kötelesek közösen kezdeményezni.*

(2) *A közvetítő felkérésének vagy a bírósági közvetítői eljárás iránti kérelemnek tartalmaznia kell a bíróságnak vagy a hatóságnak a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozatának másolatát is.*

38/F. § (1) *Törvény eltérő rendelkezése hiányában a közvetítői eljárás igénybevételére kötelezett fél e kötelezettsége teljesítését a 38/H. § (2) bekezdése szerinti igazolásnak a bíróság, illetve a hatóság részére történő benyújtásával igazolja.*

(2) *A kötelező közvetítői eljárás során megkötött megállapodásból külön is írásba foglalható az a rész, amely nem tárgya a bírósági, illetve a hatósági eljárásnak.*

A közvetítőre vonatkozó különös szabályok

38/G. § (1) *A kötelező közvetítői eljárás lefolytatására történő felkérést a közvetítő - kivéve ha összeférhetetlenségi ok áll fenn vagy a jogvita tárgya nem tartozik a 6. § (1) bekezdés g) pontja szerinti szakterületébe - köteles elfogadni, ha a miniszternek erről szóló alávetési nyilatkozatot tesz.*

(2) *Az alávetési nyilatkozatot a közvetítő - legkorábban a névjegyzékbe-vételi kérelemmel egyidejűleg - bármikor megteheti. E nyilatkozat visszavonható; a visszavonás nem érinti azt az*

ügyet, amelyben a nyilatkozat megtétele tényének a névjegyzékből való törlése előtt a felkérés már megtörtént.

38/H. §(1) *A közvetítő az első közvetítői megbeszélés időpontját a felekkel egyeztetve úgy határozza meg, hogy a felek a kötelezésnek eleget telessenek. Ha a kötelező közvetítői eljárás igénybevételének igazolására jogszabály határidőt határoz meg, az első közvetítői megbeszélés közvetítő által javasolt időpontjának a határidő lejártát legalább 15 nappal meg kell előznie.*

(2) A közvetítő írásbeli igazolást ad

a) a feleknek arról, hogy a közvetítői eljárás már megindult, de még nem fejeződött be,

b) a feleknek arról, hogy az első közvetítői megbeszélésen részt vettek, vagy

c) a félnek arról, hogy a fél jelezte részére a közvetítői eljárás igénybevételére vonatkozó kötelezettségét, de a 38/C. § (2) bekezdésében foglaltak elmaradásának oka nem e félnek a közvetítővel való együttműködésének hiánya.

A Csjk. 4:22.§-a alapján a közvetítői eljárás igénybevétele nem kötelező, kérhetik is a felek, illetve a bíróság is kezdeményezheti, melynek akkor van értelme, ha a felek között a viszony nem mérgesedett el annyira, azaz mutatnak hajlandóságot a vitás ügyeik megoldására békés körülmények között.

Ebben az esetben a bíróság tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, az eljárás lehetőségeiről és a szünetelés szabályairól.

Kiemelendő emellett, hogy amennyiben a felek közvetítői eljárás igénybevétele mellett is döntenek, a bíróság ilyenkor is hozhat szükség esetén ideiglenes intézkedést a kiskorú gyermek elhelyezése, tartása, és a kapcsolattartás kérdésében.

III. 1.2. A Csjk következő szabálya a kötelező mediáció, melyet az alábbi módon fogalmaz meg:

4:172. § *[Közvetítés a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben]*

A bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében - ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást - közvetítői eljárást vegyenek igénybe.

Ez tehát a kötelező közvetítői eljárás, melynek eljárási hátterét a Kvtv. fent hivatkozott 38/C. §-a tartalmazza.

Fontos megjegyezni, hogy a kötelezés nem kötelező megegyezést jelent, hanem az első közvetítői megbeszélésen való részvételt.

A Ptké. 37. §-a átmeneti rendelkezésként kimondja, hogy *a Ptk. 4:172. §-a szerinti, illetve 4:177. §-a szerinti szabályokat a közvetítői eljárás kötelező igénybevételének elrendelésére vonatkozóan a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.*

A Ptké. hivatkozott szakasza természetesen nem jelenti, hogy egy folyamatban lévő ügyben, ahol széles körű bizonyítást már lefolytatott a bíróság és a felek közötti viszony egyértelműen mutatja, hogy a közvetítői eljárás nem vezetne eredményre, kötelező lenne - az eljárást elhúzva - elrendelni a mediáció igénybevételét.

Kötelező közvetítői eljárás esetén a bíróság a per tárgyalását felfüggeszti és a jogi képviselő nélkül eljáró feleket tájékoztatja a kötelező mediáció szabályairól. Az eljárás elhúzódásának elkerülése érdekében a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban Pp.) 152. § (3)-(5) bekezdései az alábbi szabályokat tartalmazzák:

152. § (3) Ha a bíróság kötelező közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi a feleket, ezzel egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. A bíróság a közvetítői eljárásra kötelező és tárgyalást felfüggesztő határozatában felhívja a feleket arra, hogy a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező végzés másolatát csatolják a közvetítőhöz intézendő felkéréshez. A bíróság a határozat közlésével egyidejűleg a jogi képviselő nélkül eljáró felet tájékoztatja a kötelező közvetítői eljárás kezdeményezésének külön törvényben meghatározott szabályairól.

(4) A kötelező közvetítői eljárás megindítása érdekében felfüggesztett tárgyalást folytatni kell, ha

a) bármelyik fél igazolja, hogy a közvetítői eljárás befejeződött,

b) bármelyik fél igazolja, hogy az első közvetítői megbeszélésen részt vett, de a közvetítői eljárás nem indult meg, vagy

c) a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozat közlésétől számított két hónap telt el anélkül, hogy a felek az a) és b) pontban megjelölt valamely igazolást becsatolták volna.

(5) Ha a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező bírósági határozat közlésétől számított két hónapon belül a megindított közvetítői eljárás várhatóan nem fejezhető be és a felek ennek tényét legkésőbb a határidő lejárta előtt nyolc nappal a bíróságnak közösen bejelentik, a tárgyalás mindaddig nem folytatható, amíg a közvetítői eljárás be nem fejeződik. A feleknek bejelentésükkel egyidejűleg hitelt érdemlő módon igazolniuk kell, hogy a közvetítői eljárás folyamatban van.

Mivel kötelező közvetítői eljárásról beszélünk a Pp. kimondja, hogy az első megbeszélésen való részvételt elmulasztó felet a bíróság rendbírsággal sújthatja, kivéve ha valószínűsíti, hogy önhibáján kívül hiúsult meg a megbeszélés.

Amennyiben a felek megállapodást kötnek, azt a bírósághoz egyezségként történő jóváhagyás végett benyújthatják, azonban az egyezséget a bíróság a gyermek érdekeinek figyelembevételével hagyja jóvá.

III.1.3. A Csjk. harmadik szabályozása a közvetítői eljárásról a 4:177. §-ban található:

4:177. § [Közvetítés a gyámhatósági eljárásban]

A gyámhatóság, kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból, a szülői felügyeletet gyakorló szülő és a gyermekétől különélő szülő közötti megfelelő együttműködés kialakítása, a különélő szülő jogainak biztosítása - ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást - érdekében a szülők számára közvetítői eljárás igénybevételét rendelheti el.

Korábban a gyámhatósági eljárásban történő mediációt a Gyer. szabályozta, melynek lehetőségét a Csjk. jelentősen kiterjesztette. Emellett azonban a Gyvt. és a Gyer. is tartalmaz részletszabályokat a gyámhatósági eljárás során alkalmazható közvetítői eljárásról.

A Gyvt. 132. § (6) bekezdése alapján *a gyermek és hozzátartozói közötti kapcsolattartás szabályozása vagy annak végrehajtása iránti eljárásban felmerülő konfliktus megoldására a gyámhatóság kezdeményezheti vagy a gyermek érdekében elrendelheti a konfliktusnak - a*

gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló kormányrendeletben meghatározottak szerint lefolytatott - közvetítői eljárás vagy támogatott közvetítői eljárás keretében történő rendezését.

A Gyer. 30/A-30/D. §-ai tartalmazzák a gyámhatósági eljárás alatti mediáció részletszabályait **közvetítői eljárás a gyámhatósági eljárásban** címmel:

30/A. § (1) A kapcsolattartás rendezésével, a kapcsolattartás végrehajtásával és a szülői felügyeleti jog gyakorlásával összefüggő gyámhatósági eljárásban - az ezen alcímben meghatározott eltérésekkel - a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) rendelkezései szerinti közvetítői eljárás folytatható le. A közvetítői eljárásban a közvetítő a gyermek érdekének megfelelően működik közre a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában.

(2) A gyámhatósági eljárásban alkalmazott közvetítői eljárás lehet

a) a felek együttes kérelmére vagy a gyámhivatal kezdeményezésére a felek beleegyezésével igénybe vehető

aa) gyermekvédelmi közvetítői eljárás, vagy

ab) támogatott közvetítői eljárás, vagy

b) a Ptk. 4:177. §-ában meghatározottak szerint a gyámhivatal által elrendelt

ba) kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás, vagy

bb) kötelező támogatott közvetítői eljárás.

(3) A gyermekvédelmi közvetítői eljárás és a kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás során a felek választása alapján a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékébe vagy a közvetítői névjegyzékbe (a továbbiakban együtt: névjegyzékek) felvett közvetítő nyújt közvetítői szolgáltatást a felek számára. A támogatott közvetítői eljárás és a kötelező támogatott közvetítői eljárás során a felek lakóhelye szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat közvetítője nyújt közvetítői szolgáltatást a felek számára.

(4) A névjegyzékek a gyámhivatal és a gyermekjóléti szolgálat hivatali helyiségében is megtekinthetők.

(5) A közvetítő

a) gyermekvédelmi közvetítői eljárás vagy kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás esetén a Kvtv.-ben, vagy

b) támogatott közvetítői eljárás vagy kötelező támogatott közvetítői eljárás esetén a Gyvt. 133/A. § (3a) bekezdés b) pontjában és (3b) bekezdésében

meghatározott díjazás mellett biztosítja a közvetítői eljárás lefolytatását.

(6) Gyermekvédelmi közvetítői eljárást vagy támogatott közvetítői eljárást a szülők vagy a kapcsolattartásra a 28. § (1)-(4a) bekezdése szerint jogosult más személyek vehetnek igénybe. A gyámhivatal kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás vagy kötelező támogatott közvetítői eljárás igénybevételét kizárólag a szülők számára rendelheti el.

(7) A közvetítői eljárás helyszíne

a) gyermekvédelmi közvetítői eljárás vagy kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás esetén a közvetítő által, a felek igényei alapján meghatározott helyszínen,

b) támogatott közvetítői eljárás vagy kötelező támogatott közvetítői eljárás esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálat, a gyámhivatal vagy a gyermekjóléti szolgálat székhelye.

(8) A felek szabadon döntenek és döntésüknek megfelelően a gyámhivatal előtt nyilatkoznak arról, hogy

a) a (2) bekezdés a) pontja szerinti esetben gyermekvédelmi közvetítői eljárás vagy támogatott közvetítői eljárás lefolytatását kéri,

b) a (2) bekezdés b) pontja szerinti esetben a gyámhivatal kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás vagy kötelező támogatott közvetítői eljárás igénybevételét rendeli el, és

c) - gyermekvédelmi közvetítői eljárás vagy kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás igénybevétele esetén - melyik névjegyzékből, melyik közvetítőt választják.

(9) Ha a felek a (8) bekezdés b) pontja szerinti esetben nem nyilatkoznak, a gyámhivatal kötelező támogatott közvetítői eljárás igénybevételét rendeli el és kiválasztja a közvetítőt.

30/B. § (1) Ha a szülők vagy a kapcsolattartásra a 28. § (1)-(4a) bekezdése szerint jogosult más személyek a 29/A. § (1) bekezdésében felsorolt kérdésekben nem tudnak egyezsége jutni, vagy a kapcsolattartás végrehajtása során keletkezik vita a felek között, a gyámhivatal

a) tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás igénybevételének a lehetőségéről, vagy

b) a gyermek érdekében hivatalból, a Ptk. 4:177. §-a alapján kötelező gyermekvédelmi közvetítői eljárás vagy kötelező támogatott közvetítői eljárás igénybevételét rendelheti el

ba) a szülői felügyeletet gyakorló szülő és a gyermekétől különélő szülő közötti megfelelő együttműködés kialakítása, a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás elősegítése érdekében a szülők számára, vagy

bb) a korlátozottan cselekvőképes gyermeknek a különélő szülőjével való kapcsolattartásának elősegítése érdekében a szülők számára, indokolt esetben a korlátozottan cselekvőképes gyermek bevonásával.

(2) A gyámhivatal tájékoztatja a feleket

a) a közvetítői eljárás költségéről,

b) arról, hogy támogatott közvetítői eljárás vagy kötelező támogatott közvetítői eljárás esetén a közvetítői megbeszélések száma az első találkozáson kívül két hónapon belül csak különösen indokolt esetben haladhatja meg a három alkalmat, valamint

c) és - ha az eljárásba a gyermeket is bevonta - a gyermeket a közvetítő 30/C. § szerinti jelzési kötelezettségéről, külön felhívva a figyelmet a 30/C. § b) pontjában foglaltakra.

(3) A kiválasztott közvetítőt a gyámhivatal kéri fel a közvetítői tevékenység ellátására. A közvetítő a felkérés elfogadásáról vagy annak elutasításáról a gyámhivatal és a felek felé nyilatkozik.

(4) A közvetítői eljárás lefolytatása érdekében a gyámhivatal az előtte folyamatban lévő gyámhatósági eljárást felfüggeszti és - a fél kérelmére vagy a közvetítő jelzése alapján - a közvetítői eljárás befejeződésekor, de legkésőbb két hónap, vagy - a 30/C. § c) pont cb) alpontja szerinti esetben - négy hónap múlva folytatja.

(5) A közvetítő a felkérés elfogadásáról szóló nyilatkozatában a felkérés elfogadásától számított tizenöt napon belül a feleket meghívja az első közvetítői megbeszélésre.

(6) A közvetítő annak érdekében, hogy a gyermek az őt érintő döntések előkészítése során véleményt nyilváníthasson

a) a korlátozottan cselekvőképes gyermeket kérelmére,

b) az ítélőképessége birtokában lévő cselekvőképtelen gyermeket a felek kérelmére vagy a gyámhivatal javaslatára bevonhatja a közvetítői eljárásba, feltéve, hogy ez a gyermek számára

nem jelent túl nagy megterhelést, valamint érzelmi fejlődését a felek által elmondottak, illetve a felek magatartása várhatóan nem veszélyezteti.

30/C. § *A közvetítő írásban jelzi a gyámhivatal részére*

a) - a közvetítői megbeszélés elmaradásától számított nyolc napon belül -, hogy a közvetítői eljárás nem indult meg, mert az első közvetítői megbeszélésen egyik fél sem vagy az egyik fél nem vett részt, továbbá nem mentette ki magát és nem kért újabb időpontot,

b) - haladéktalanul -, hogy megítélése szerint a gyermek érdekében sürgős intézkedés megtétele indokolt, különösen, ha bármelyik szülővel szemben felmerül a gyermek bántalmazásának vagy súlyos elhanyagolásának gyanúja, és

c) a közvetítői eljárás megindításától számított két hónapon belül, hogy

ca) sikerült-e megállapodást, részmegállapodást kötni vagy a közvetítői eljárás megállapodás, részmegállapodás nélkül zárult, vagy

cb) a közvetítői eljárás már megindult, de még nem fejeződött be, és további legfeljebb két hónap szükséges a megállapodás, részmegállapodás létrehozásához.

30/D. § *(1) Ha a felek között megállapodás vagy részmegállapodás jön létre, azt a közvetítő írásba foglalja.*

(2) A közvetítő külön megállapodásba foglalja a felek közötti megegyezésnek azt a részét, amely nem tárgya a folyamatban lévő gyámhatósági eljárásnak.

(3) A közvetítő a gyámhatósági eljárás tárgya alá tartozó megállapodást, részmegállapodást - a feleknek a gyámhatósági eljárásban a döntés meghozatalára irányuló kérelmével együtt - nyolc napon belül megküldi a gyámhivatalnak.

(4) A gyámhivatal a felek kérelmére - szükség esetén tárgyalás megtartásával - a megállapodást, részmegállapodást, mint a felek közötti egyezséget, részegyezséget jóváhagyja. Részmegállapodás esetén a fennmaradt kérdésekről a gyámhivatal döntést hoz.

(5) Ha a megállapodás, részmegállapodás a jogszabályoknak megfelel, és a fél e körülmény ellenére a gyámhatósági eljárás során nem köt egyezséget, a gyámhivatal kötelezi a közvetítői eljárás díjának megfizetésére.

(6) A gyámhivatal kérelemre akkor biztosít a Gyvt. 133/A. § (3a) bekezdés b) pontja szerinti költségmentességet a támogatott közvetítői eljárást vagy kötelező támogatott közvetítői

eljárást igénybe vevő félnek, ha az a közvetítői eljárással összefüggő együttműködési kötelezettségének eleget tett, és jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének négyszeresét.

A szabályokat áttekintve látható, hogy a közvetítői eljárásnak van önkéntes és kötelezően elrendelt típusa, továbbá a bírósági eljárás során és a gyámhatósági eljárásban is alkalmazott módja.

Emellett alkalmazható tehát bontás, valamint szülői felügyeleti jog rendezése tárgyában keletkezett ügyekben.

IV. A közvetítő személye

A **közvetítő személyének** megválasztása és annak költsége is másként alakul a különböző módok során.

Bírósági mediátor lehet az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke által - a közvetítői szakmai képzés elvégzésének igazolását követően - kijelölt bírósági titkár, bíró és rendelkezési állományba helyezett bíró.

Az országban kijelölt bírósági közvetítők névjegyzéke elérhető a <http://www.birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitok> oldalon.

Gyámhatósági eljárásban pedig a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékébe vagy a közvetítői névjegyzékbe (a továbbiakban együtt: névjegyzékek) felvett közvetítő nyújt közvetítői szolgáltatást. Kötelező mediáció esetén pedig a felek lakóhelye szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat közvetítője jár el.

Emellett az igazságügyminiszter által vezetett névjegyzékbe felvett közvetítőket különböztetünk meg, valamint olyan közvetítőket, akik ún. alávetési nyilatkozatot tettek, azaz nem vállalták feltétel nélkül a kötelező közvetítői eljárás lefolytatását.

V. A költségek

A közvetítői eljárás költsége aszerint alakul, hogy az eljárás kötelező vagy önkéntes, valamint, hogy melyik nyilvántartásból választanak a felek mediátort. Illetve más szabályok vonatkoznak a bíróság előtti eljárás során alkalmazott közvetítési eljárásra, valamint a gyámhatósági eljárás során igénybe vett mediációra.

Bírósági eljárás során, önkéntes részvétel esetén és kötelező elrendelés esetén is, amennyiben bírósági mediátort választanak a felek, úgy az eljárás ingyenes, azaz tárgyi illetékmentes, tehát a bírósági közvetítőnek nem kell díjat fizetni és sikeres megállapodás esetén a felek a perben - 90% - 70% - 50% - illetékkedvezményben részesíthetők. Az illetékkedvezmény szabályait az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban.: Itv.) 58. § (3) bekezdésében találjuk: *Az illeték a peres eljárás illetékének 50%-a, ha az egyezségkötésre az első tárgyalást követően kerül sor. Ha a felek az első tárgyalást követően külön törvényben szabályozott közvetítői eljárásban vettek részt, és ezt követően a bíróság az egyezséget jóváhagyja, az egyébként fizetendő peres eljárás illetéke 50%-ának a közvetítő általános forgalmi adóval növelt díjával, de legfeljebb 50 000 forinttal csökkentett összegét kell megfizetni, feltéve ha a közvetítői eljárást törvény nem zárja ki; a fizetendő illeték mértéke azonban ebben az esetben sem lehet kevesebb a peres eljárás illetékének 30%-ánál.*

Ezen felül ugyanezen szakasz (9) bekezdése szabályozza, hogy *ha felek a polgári eljárást megelőzően külön törvényben szabályozott közvetítői eljárásban vettek részt, az eljárás illetékének a közvetítő általános forgalmi adóval növelt - az illetékfizetésre kötelezett fél által viselt - díjával, de legfeljebb 50 000 forinttal csökkentett összegét, de legalább az egyébként fizetendő illeték 50%-át kell megfizetni. Nem jár illetékkedvezmény, ha*

a) a közvetítői eljárást törvény kizárja, vagy

b) a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére a megállapodással rendezett jogvita tárgyában a felek bármelyike bírósághoz fordul, kivéve ha a per tárgya kizárólag a megállapodásban foglaltak érvényesítése.

Amennyiben nem bírósági mediátort választanak a felek, de a bíróság kötelezően elrendeli a mediációt, úgy a közvetítői tevékenységről szóló törvény 38/D.§-a kimondja, hogy *„az első közvetítői megbeszélés díja nem haladhatja meg a jogi segítőre vonatkozó, a központi költségvetésről szóló törvényben megállapított óradíj egyszeri összegének és a megjelent felek számának szorzatát.”* Az első megbeszélés után a felek döntenek arról, hogy részt kívánnak-e venni további közvetítői eljárásban, amennyiben igen, úgy annak díjaként óradíj állapítható meg, amely nem haladhatja meg a jogi segítőre vonatkozó, a központi költségvetésről szóló törvényben megállapított óradíj és a felek számának szorzatát.

Gyámhatóság előtti eljárás során a mediátor díja alkalmanként - amennyiben a területi gyermekvédelmi szakszolgálat biztosítja a közvetítőt - a kötelező legkisebb munkabér 3%-ának megfelelő összeget kell megfizetni. Költségmentességi kedvezmény azonban kérhető a díj megfizetése alól. Kötelező közvetítői eljárás elrendelése esetén pedig az eljárás költségeit az eljáró szerv viseli.

Akinek nincs peres ügye folyamatban és nem is kíván pereskedni a vitás ügyében vagy nem bírósági közvetítőhöz kíván fordulni a folyamatban lévő perében, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium honlapján (www.kozvetitok.kim.gov.hu) található névjegyzékben szereplő közvetítők közül is választhat. A névjegyzékben lévő mediátorok közvetítő tevékenységéért a feleknek díjat kell fizetni - igény esetén előlegezni - és felszámíthatják az egyéb költségeiket is, melyek kifizetése a hozzájuk forduló feleket terheli.⁶

Kizárt a közvetítői eljárás lehetősége közigazgatási, végrehajtási, apaság megállapítása iránti, gondnokság alá helyezési, a gondnokság megszüntetésére irányuló perekben. Nincs helye a fentiekén túl akkor sem, ha a felek között erőszakos előzmény volt vagy valamelyik fél pszichés vagy kóros állapotban van.

⁶ <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitoi-eljaras>

Befejezés

Összességében jól látható, hogy a mediáció egyre nagyobb teret nyer a polgári jogban is. A közvetítői eljárás olyan lehetőségeket teremt a feleknek, amely elősegíti a békés vitarendezést. Ezzel persze némileg háttérbe szorítja az ügyvédi tevékenységet, de az emberek szerteágazó kapcsolataiban, jogvitáiban kiegyensúlyozottabb eredmény érhető el.

Felhasznált irodalom és jogszabályok jegyzéke

- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- A közvetítői eljárásról szóló 2002. évi LV. törvény
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet
- Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény
- A Polgári Törvénykönyv magyarázata